

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ

«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

«На правах рукопису»

УДК _____

«До захисту допущено»

Завідувачка кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

“___” _____ 20__ р.

Магістерська дисертація

на здобуття ступеня магістра

зі спеціальності _____

(код і назва)

на тему: **Функціонування та переклад англомовних метафор-неологізмів українською мовою в суспільно-політичних текстах**

Виконала: студентка V курсу, групи Ла-51м

(шифр групи)

Волик Інна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Науковий керівник _____

(посада, науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Рецензент _____

(посада, науковий ступінь, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у
цій магістерській дисертації немає заповичень з
праць інших авторів без відповідних посилань.

Студент _____

(підпис)

Київ – 2016 року

РЕФЕРАТ

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, резюме англійською мовою, списку використаних джерел (132 позиції), трьох додатків. Загальний обсяг роботи становить 173 сторінки.

Метафора є одним з найбільш поширених видів троп. Посилення виразності мови досягається різними засобами, в першу чергу використанням тропів, так званих лексичних засобів створення образності. У силу цього, осмислення тропів становить складний процес, що супроводжується виявленням зв'язків між трьома компонентами – словниковим значенням тропу, його контекстуальним значенням і значеннями інших слів тексту. Слід зазначити, що однією з особливостей суспільно-політичних текстів є насиченість метафоричними виразами.

Вивченню різних аспектів суспільно-політичної метафори присвятили свої праці такі науковці як А. Н. Баранов, Ю. М. Караулов, М. Джонсон, Дж. Лакофф, В. Н. Телія, Хосе Ортега-і-Гассет, Шарль Баллі, М. В. Гаврилова, О. О. Опаріна та багато інших.

Актуальність теми зумовлена тим, що значна кількість англомовних неологізмів, зокрема неометафор, запозичуються українською мовою без уваги до можливих способів їх перекладу, тоді як проблематика їх перекладу потребує подальшого вивчення.

Мета роботи – визначити умови й способи перекладу англомовних метафор-неологізмів українською мовою шляхом вирішення таких завдань:

- розглянути поняття «метафора», «метафора-неологізм» та принципи класифікації метафор;
- встановити особливості функціонування та роль англомовної метафори-неологізму в суспільно-політичних текстах;
- прослідкувати шляхи поповнення суспільно-політичних текстів новими метафорами;

- дослідити способи перекладу англomовної нової метафори у текстах суспільно-політичної тематики на українську мову;
- провести кількісний аналіз способів перекладу метафор-неологізмів в суспільно-політичних текстах.

Об'єктом дослідження є нова англomовна метафорика в контексті суспільно-політичних реалій.

Предметом дослідження є особливості функціонування та способи досягнення адекватності перекладу англomовних метафор-неологізмів українською мовою.

Матеріалом дослідження слугували англomовні метафори-неологізми, представлені у друкованих виданнях «Newsweek», «USAToday», «TheNewYorker», «TheNewYorkTimes» та промови політичних діячів, опубліковані в інтернет-мережі.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використовуються такі методи аналізу: перекладознавчий, порівняльний, зіставний, описовий, індуктивний, дедуктивний та структурно-компонентний.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що його результатом є: 1) дослідження теорії і концептуально-мовної моделі перекладу неологічних метафор; 2) визначення специфіки перекладу англomовних неометафор українською мовою з урахуванням особливостей їх утворення; 3) з'ясування способів можливого поповнення лексико-семантичного складу української мови новою суспільно-політичною метафорикою під впливом перекладу.

Теоретичне значення дослідження полягає у визначенні понять «метафора» та «метафора-неологізм», встановленні специфіки використання та ролі англomовної метафори в суспільно-політичних текстах.

Практична цінність дослідження визначається тим, що його результати можуть бути використані при викладанні курсів порівняльних лексикології та стилістики англійської та української мов, теорії перекладу, на заняттях з усного двостороннього перекладу, практики усного та письмового мовлення.

Апробація результатів наукової роботи здійснювалася за рахунок участі у таких конференціях: регіональній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми

прикладної лінгвістики очима наукової молоді» (25 грудня 2015 р., м. Харків) з публікацією тез на тему: «Functional and communicative features of new English metaphor in the socio-political texts», конференції «Сучасні технології формування іншомовної комунікативної компетенції» Національного університету «Острозька академія» (14 квітня 2016 р., м. Острог) з публікацією статті на тему: «Функціонування та переклад англomовних метафор-неологізмів у суспільно-політичних текстах», VII студентській науково-практичній конференції «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» (16 травня 2016 р., м. Київ) з публікацією тез на тему: «Функціонування та переклад англomовних метафор-неологізмів у суспільно-політичних текстах».

Ключові слова: переклад, метафора, неологізм, неометафора, суспільно-політичний текст.

РЕФЕРАТ

Робота состоїть з введення, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, резюме на англійській мові, списку літератури (132 позиції), трьох додатків. Загальний обсяг роботи становить 173 сторінки.

Метафора – один з найбільш розповсюджених видів тропів. Усилення виразності мови досягається різними засобами, в першу чергу за допомогою використання тропів, так званих лексических засобів створення образності. В силу цього, осмислення тропів становить складний процес, супроводжується встановленням зв'язків між двома компонентами – словниковим значенням тропу, його контекстуальним значенням і значеннями інших слів тексту. Слід зауважити, що однією з особливостей суспільно-політичних текстів є насиченість метафорическими вираженнями.

У вивченні різних аспектів суспільно-політическої метафори присвячено свої роботи такі вчені як А. Н. Баранов, Ю. Н. Караулов, М. Джонсон, Дж.

Лакофф, В. Н. Телия, Хосе Ортега-и-Гассет, Шарль Балли, М . В. Гаврилова, А. А. Опарина и многие другие.

Актуальность темы обусловлена тем, что значительное количество англоязычных неологизмов, в частности неометафор, заимствуются в украинский язык без внимания к возможным способам их перевода, тогда как проблематика их перевода требует дальнейшего изучения.

Цель работы - определить условия и способы перевода англоязычных метафор-неологизмов на украинский язык путем решения следующих задач:

- рассмотреть понятия «метафора», «метафора-неологизм» и принципы классификации метафор;
- установить особенности функционирования и роль англоязычной метафоры-неологизма в общественно-политических текстах;
- проследить пути пополнения общественно-политических текстов новыми метафорами;
- исследовать способы перевода англоязычной новой метафоры в текстах общественно-политической тематики на украинский язык;
- провести количественный анализ способов перевода метафор-неологизмов в общественно-политических текстах.

Объектом исследования является новая англоязычная метафорика в контексте общественно-политических реалий.

Предметом исследования являются особенности функционирования и способы достижения адекватности перевода англоязычных метафор-неологизмов в украинском языке.

Материалом исследования стали англоязычные метафоры-неологизмы, представленные в печатных изданиях «Newsweek», «USA Today», «The New Yorker», «The New York Times» и речи политических деятелей, опубликованные в интернете.

Методы исследования. Для решения поставленных в работе задач используются переводоведческий, сравнительный, сопоставимый, описательный, индуктивный, дедуктивный и структурно-компонентный методы анализа.

Научная новизна исследования заключается в том, что его результатом являются: 1) исследование теории и концептуально-языковой модели перевода неологичных метафор; 2) определение специфики перевода англоязычных неометафор на украинский язык с учетом особенностей их образования; 3) выяснение способов возможного пополнения лексико-семантического состава украинского языка кановой общественно-политической метафорикой под влиянием перевода.

Теоретическое значение исследования заключается в определении понятий «метафора» и «метафора-неологизм», установлении специфики использования и роли англоязычной метафоры в общественно-политических текстах.

Практическая ценность исследования определяется тем, что его результаты могут быть использованы при преподавании курсов сравнительной лексикологии и стилистики английского и украинского языков, теории перевода, на занятиях по устному двустороннему переводу, практике устной и письменной речи.

Апробация результатов научной работы осуществлялась с участием в таких конференциях: региональной научно-практической конференции «Актуальные проблемы прикладной лингвистики глазами научной молодежи» (25 декабря 2015г., г. Харьков,) с публикацией тезисов на тему: «Functional and communicative features of new English metaphors in the socio-political texts», конференции «Современные технологии формирования иностранной коммуникативной компетенции» (14 апреля 2016г., г. Острог) с публикацией статьи на тему: «Функционирование и перевод англоязычных метафор-неологизмов в общественно-политических текстах», VII студенческой научно-практической конференции «Человек как субъект межкультурной коммуникации:

современные тенденции в филологии, переводе и обучении иностранным языкам» (16 мая 2016 г., г. Киев) с публикацией тезисов на тему: «Функционирование и перевод англоязычных метафор-неологизмов в общественно-политических текстах».

Ключевые слова: перевод, метафора, неологизм, неометафора, общественно-политический текст.

ABSTRACT

The master's dissertation consists of introduction, three chapters, conclusions to each of the chapters, general conclusions, summary in English, the list of literature used, including 132 items, and three appendixes. The paper amounts to 173 pages.

Metaphor is one of the most common types of figures of speech. Increased speech expressiveness can be achieved by various means, especially the use of tropes, called lexical means of creating figurativeness. Therefore, understanding of tropes is a complex process that accompanied the interconnections between the three components - meaning of trope according to dictionary, its contextual meaning and significance of the other words of text. It should be noted that one of the features of socio-political texts is intenseness of metaphorical expressions.

Such scholars as A. N. Baranov, Y. M. Karaulov, M. Johnson, J. Lakoff, V. N. Teliya, Jos? Ortega y Gasset, Charles Bally, M. V. Gavrilova, A. A. Oparina and others linguists have dedicated their works to the study of various aspects of socio-political metaphors.

The topicality of the research is determined by a great number of English neologisms, including neometaphors which are borrowed to Ukrainian language without attention to their possible ways of translation, while the problem of their translation needs to be studied further.

The aim of this paper is to determine the conditions and ways of translation of English metaphors-neologisms in Ukrainian language performing by the following **tasks**:

- to consider the concept of "metaphor", "metaphor-neologism" and principles of metaphors classification;

- to determine the peculiarities of functioning and the role of English metaphor-neologism in the socio-political texts;
- to trace the ways new metaphors enter socio-political texts;
- to study the ways of English new metaphor translation into Ukrainian language in the socio-political texts;
- to conduct quantitative analysis of ways of translation of metaphors-neologisms in the socio-political texts.

The **object** of the research is a new English metaphor in the context of socio-political realities.

The **subject** of the study are the peculiarities of functioning and possible ways of appropriate translation of English metaphors-neologisms into Ukrainian language.

English metaphors-neologisms presented in the printed editions of «Newsweek», «USA Today», «The New Yorker», «The New York Times» and political speeches published in the Internet served as **research material**.

The **methodological basis** of the research includes translation studies, comparative, contrastive, descriptive, inductive, deductive and structural component.

The result of **scientific novelty** consists in: 1) the study of the theory and conceptual and linguistic model of new metaphors translation; 2) identification of specific character of English new metaphors translation into Ukrainian language according to peculiarities of their formation; 3) clarify possible ways to increase the lexical-semantic structure of Ukrainian language with new socio-political metaphors under the influence of their translation.

Theoretical value of the research lies in defining concepts of "metaphor" and "metaphor-neologism", establishing the specific use and the role of English metaphors in the socio-political texts.

Practical value of the study is determined by results that can be used in teaching courses of comparative lexicology and stylistics of English and Ukrainian languages, translation theory, studies of oral two-way translation, practice of oral and written speech.

The results of research were presented at the V Regional Scientific And Practical Conference “Actual Problems of Applied Linguistics: Through the Eyes of Young Scientists” (December 25, 2015, Kharkiv), with the publication of thesis: “Functional and communicative features of new English metaphor in the socio-political texts”, the conference "Modern technologies of formation of foreign language communicative competence" (April 14, 2016, Ostroh) with the publication of the article entitled "Functioning and translation of English metaphors, neologisms in the socio-political texts", VII Students Scientific Conference "Person as The Subject of Intercultural Communication: Current Trends in Philology, Translation and Foreign Language Teaching" (May 16, 2016, Kyiv) with publication of thesis: "Functioning and translation of English metaphors, neologisms in the socio-political texts".

Keywords: *translation, metaphor, neologism, new metaphor, socio-political text.*

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ	
МЕТАФОРИ ТА МЕТАФОРИ-НЕОЛОГІЗМУ	
1.1. Концептуальні підходи до визначення поняття метафори.....	
1.2. Метафора в сучасномуангломовномуполітичнотекстодискурсі.....	
1.2.1. Специфіка використання метафори в англомовному	
політичному дискурсі.....	
1.2.2. Роль метафори в англомовному суспільно-політичному	
дискурсі.....	
1.3. Морфологічний і синтаксичний принцип структурної класифікації метафор у	
суспільно-політичних текстах.....	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	
РОЗДІЛ II. ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ	
НОВОЇ АНГЛОМОВНОЇ МЕТАФОРИКИ У	
ТЕКСТАХ СУСПІЛЬНОПОЛІТИЧНОЇ ТЕМАТИКИ	
2.1. Поява та функціонування метафор-неологізмів в політичному	
дискурсі.....	
2.2. Відтворення функціонально-комунікативних характеристик при	
перекладі нової англомовної метафорики.....	
2.3. Психолінгвальні умови перекладу нової англомовної метафорики.....	
2.4. Адекватність і еквівалентність перекладу етноспецифічної та	
універсальної неометафорики.....	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	
РОЗДІЛ III. ПЕРЕКЛАД АНГЛОМОВНИХ МЕТАФОР-НЕОЛОГІЗМІВ У	
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТАХ	
3.1. Концептуально-мовна модель перекладу метафор-неологізмів	
у суспільно-політичних текстах.....	
3.2. Способи перекладу англомовної нової метафори у текстах	
суспільно -політичної тематики на українську мову.....	
3.2.1. Особливості утворення та перекладу нових метафор.....	

3.2.2. Переклад нових метафор-семантичних дериватів.....	
3.2.3. Специфіка перекладу неометафоричних словосполучень українською мовою.....	
3.3. Перекладацький аналіз способів перекладу метафор-неологізмів з англійської мови на українську.....	
3.4. Кількісний аналіз семантичних типів англомовних метафор-неологізмів у суспільно-політичних текстах.....	
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III.....	
ВИСНОВКИ.....	
SUMMARY.....	
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	
ДОДОТОК А. Англомовні метафори-неологізми в суспільно-політичних текстах та способи їх перекладу.....	
ДОДАТОК Б. Графічне відображення відсоткового співвідношення способів перекладу метафор-неологізмів у суспільно-політичних текстах.....	
ДОДАТОК В. Графічне відображення відсоткового співвідношення семантичних типів метафор-неологізмів у суспільно-політичних текстах.....	